

Rolnummers 1957 en 1984
Arrest nr. 59/2001 van 8 mei 2001

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vragen over de artikelen 16, §§ 2 tot 4, 21, §§ 1, 5 en 6, 22 en 26, § 3, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, gesteld door de Correctionele Rechtbank te Namen.

Het Arbitragehof,

samengesteld uit rechter L. François, waarnemend voorzitter, voorzitter H. Boel, en de rechters P. Martens, R. Henneuse, L. Lavrysen en A. Alen, en, overeenkomstig artikel 60*bis* van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, ererechter J. Delruelle, bijgestaan door de griffier L. Potoms, onder voorzitterschap van rechter L. François,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vragen

a. Bij beschikking van 21 april 2000 in zake S.V., waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 25 april 2000, heeft de Correctionele Rechtbank te Namen de volgende prejudiciële vraag gesteld:

« Worden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, eventueel in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag tot bescherming de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, geschonden door artikel 16 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, en met name door de paragrafen 2 tot 4 ervan, doordat het de verdachte niet het recht verleent te worden bijgestaan door een advocaat en het strafdossier te raadplegen nog vóór het eerste verhoor door de onderzoeksrechter en ter gelegenheid van dat aan de uitvaardiging van het bevel tot aanhouding voorafgaand verhoor, terwijl voor identieke feiten en indien het openbaar ministerie kiest voor de zogenoemde procedure van onmiddellijke verschijning, artikel 20bis, § 1, tweede tot vierde lid, § 2 en § 3, van de wet van 28 maart 2000 tot invoeging van een procedure van onmiddellijke verschijning in strafzaken, wel zulke waarborgen verleent aan de beklaagde ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1957 van de rol van het Hof.

b. Bij vonnis van 19 juni 2000 in zake de procureur des Konings tegen S.V., waarvan de expeditie ter griffie van het Arbitragehof is ingekomen op 26 juni 2000, heeft de Correctionele Rechtbank te Namen de voormelde alsmede de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schenden de artikelen 21, § 1, § 5 en § 6, 22 en 26, § 3, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, eventueel in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, doordat ze het de verdachte in hechtenis door de termijnen die ze dwingend opleggen voor het beslissen over de handhaving van de voorlopige hechtenis en over de verwijzing van verdachte naar het vonnisgerecht, niet mogelijk maken te worden berecht binnen een termijn van maximum 7 dagen vanaf de uitvaardiging van het bevel tot aanhouding door de onderzoeksrechter, terwijl voor identieke feiten en indien het openbaar ministerie kiest voor de zogenoemde procedure van onmiddellijke verschijning, artikel 216quinquies, § 3, nieuw, van het Wetboek van Strafvordering, ingevoegd bij de wet van 28 maart 2000 tot invoeging van een procedure van onmiddellijke verschijning in strafzaken, de beklaagde wel een dergelijke waarborg biedt ? »

Die zaak is ingeschreven onder nummer 1984 van de rol van het Hof.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

S.V. bevindt zich in hechtenis in de gevangenis te Namen in het kader van een bevel tot aanhouding dat op 19 april 2000 is uitgevaardigd wegen feiten die strafbaar zijn met correctionele straffen.

Op 21 april 2000 heeft de raadkamer van de Rechtbank van eerste aanleg te Namen een beschikking gewezen die een einde maakt aan de hechtenis en waarin aan het Hof de hiervoor vermelde eerste prejudiciële vraag wordt gesteld.

Op 9 mei 2000 wordt de beschikking van de raadkamer vernietigd door de kamer van inbeschuldigingstelling te Luik.

Bij een beschikking van 24 mei 2000 wordt de verdachte naar de Correctionele Rechtbank verwezen die, op verzoek van de raadsman van de beklaagde, bij vonnis van 19 juni 2000 de twee hiervoor vermelde prejudiciële vragen stelt, alvorens de zaak ten gronde te onderzoeken.

Op 22 juni 2000 wordt de beklaagde vrijgelaten door de Correctionele Rechtbank, waarbij hij een verzoek tot invrijheidstelling had ingediend.

III. De rechtspleging voor het Hof

Bij beschikking van 25 april 2000 en 26 juni 2000 heeft de voorzitter in functie de rechters van de respectieve zetels aangewezen overeenkomstig de artikelen 58 en 59 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof.

De rechters-verslaggevers hebben geoordeeld dat er geen aanleiding was om in die zaken artikel 71 of 72 van de organieke wet toe te passen.

Bij beschikking van 5 juli 2000 heeft het Hof de zaken samengevoegd.

Van de verwijzingsbeslissingen is kennisgegeven overeenkomstig artikel 77 van de organieke wet bij op 24 augustus 2000 ter post aangetekende brieven.

Het bij artikel 74 van de organieke wet voorgeschreven bericht is bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 29 augustus 2000.

Memories zijn ingediend door :

- S.V., die keuze van woonplaats heeft gedaan te 5000 Namen, rue de Fer 18, bij op 5 oktober 2000 ter post aangetekende brief;

- de Ministerraad, Wetstraat 16, 1000 Brussel, bij op 9 oktober 2000 ter post aangetekende brief.

Van die memories is kennisgegeven overeenkomstig artikel 89 van de organieke wet bij op 8 november 2000 ter post aangetekende brieven.

Memories van antwoord zijn ingediend door :

- S.V., bij op 8 december 2000 ter post aangetekende brief;

- de Ministerraad, bij op 8 december 2000 ter post aangetekende brief.

Bij beschikkingen van 28 september 2000 en 29 maart 2001 heeft het Hof de termijn waarbinnen het arrest moet worden gewezen, verlengd tot respectievelijk 25 april 2001 en 25 oktober 2001.

Bij beschikking van 6 februari 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld met rechter L. Lavrysen.

Bij beschikking van 7 maart 2001 heeft het Hof de zaken in gereedheid verklaard en de dag van de terechtzitting bepaald op 28 maart 2001.

Van die beschikking is kennisgegeven aan de partijen en hun advocaten bij op 8 maart 2001 ter post aangetekende brieven.

Bij beschikking van 20 maart 2001 heeft het Hof de zetel aangevuld met rechter A. Alen.

Op de openbare terechtzitting van 28 maart 2001 :

- zijn verschenen :

. Mr. N. Gendrin, advocaat bij de balie te Namen, voor S.V.;

. Mr. O. Vanhulst *loco* Mr. P. Hofströssler, advocaten bij de balie te Brussel, voor de Ministerraad;

- hebben de rechters-verslaggevers P. Martens en A. Alen verslag uitgebracht;

- zijn de voornoemde advocaten gehoord;

- zijn de zaken in beraad genomen.

De rechtspleging is gevoerd overeenkomstig de artikelen 62 en volgende van de organieke wet, die betrekking hebben op het gebruik van de talen voor het Hof.

IV. *In rechte*

- A -

Memorie van de beklaagde

A.1.1. De beklaagde vergelijkt de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, waarin de tegenspraak van de debatten wordt uitgesloten, met de procedure die wordt georganiseerd in de wet van 28 maart 2000 tot invoeging van een procedure van onmiddellijke verschijning in strafzaken. Die wet bepaalt dat, alvorens voor de onderzoeksrechter te verschijnen, de beklaagde het recht heeft overleg te plegen met zijn raadsman, dat hij zelf – evenals zijn raadsman – het te zijnen laste opgestelde dossier kan raadplegen en dat het bevel tot aanhouding enkel door de onderzoeksrechter kan worden uitgevaardigd nadat hij de beklaagde en de opmerkingen van diens advocaat heeft gehoord.

A.1.2. De beklaagde citeert een uittreksel uit de parlementaire voorbereiding van de wet betreffende de procedure van onmiddellijke verschijning waaruit hij afleidt dat de Minister van Justitie de beklaagden in de beide procedures op dezelfde wijze wilde behandelen. Naargelang de procedure die door het parket wordt gekozen zouden de beklaagden in de beide gevallen echter niet dezelfde waarborgen genieten.

Bovendien zou, ongeacht de vergelijking die wordt gemaakt met de procedure van onmiddellijke verschijning, de bij de wet op de voorlopige hechtenis georganiseerde procedure zelf discriminerend zijn wat betreft de uitoefening van de rechten van de verdediging.

A.1.3. De beklaagde merkt op dat het verschil in behandeling onder de rechtzoekenden naargelang op hen de procedure van onmiddellijke verschijning of de procedure van de voorlopige hechtenis wordt toegepast, reeds was beklemtoond tijdens de besprekingen van het ontwerp van wet over de procedure van onmiddellijke verschijning. Hij citeert tevens de rechtsleer ter staving van zijn stelling.

A.1.4. De beklaagde betoogt dat de ernst van de gepleegde feiten, het bestaan van een gerechtelijk verleden en de strafmaat, waarvan de toepassing van de wet van 28 maart 2000 afhankelijk wordt gemaakt, geen

objectieve criteria kunnen vormen die een dergelijk verschil in behandeling zouden kunnen verantwoorden, te meer daar het openbaar ministerie, en niet de beklaagde, voor de ene of de andere procedure kiest.

Hij leidt daaruit af dat artikel 16, §§ 2 tot 4, van de wet van 20 juli 1990 de artikelen 10 van 11 van de Grondwet schendt, in zoverre het niet dezelfde waarborgen van tegenspraak biedt als die welke zijn ingesteld bij artikel 20bis, § 1, tweede tot vierde lid, § 2 en § 3, van de wet van 20 juli 1990, ingevoegd bij artikel 7 van de wet van 28 maart 2000.

A.1.5. De beklaagde voert een tweede schending van de artikelen 10 van 11 van de Grondwet aan, die zou voortvloeien uit de termijn binnen welke de beklaagde zal worden berecht naargelang hij aan de ene of de andere procedure is onderworpen. Hij maakt gewag van het feit dat hij gedurende 66 dagen in voorhechtenis heeft gezeten, terwijl hij berecht zou zijn geweest binnen een termijn van maximum 7 dagen te rekenen vanaf de uitvaardiging van het bevel tot aanhouding indien op hem de procedure van onmiddellijke verschijning was toegepast.

A.1.6. Er worden verscheidene hypothesen uiteengezet die ertoe strekken aan te tonen dat, met toepassing van de artikelen 21, §§ 1 en 5, 22 en 26, § 3, van de wet van 20 juli 1990, de termijnen binnen welke de beklaagde zal worden berecht, ongeacht of hij al dan niet tijdens de procedure in hechtenis wordt gehouden, niet zouden kunnen worden afgestemd op diegene die zijn vastgesteld in de nieuwe procedure van onmiddellijke verschijning. Daaruit zou een discriminatie onder de rechtzoekenden voortvloeien.

A.1.7. Ten slotte merkt de beklaagde op dat, hoewel het verschil in behandeling verantwoord is wanneer de feiten complex zijn of wanneer er een gerechtelijk verleden bestaat, wat betreft de toepasbare termijnen – en niet wat betreft de inachtneming van de rechten van de verdediging –, zulks niet het geval is wanneer, wegens identieke feiten, de beide procedures kunnen worden toegepast en het openbare ministerie voor de procedure van de wet van 20 juli 1990 kiest, wat de termijnen op aanzienlijke wijze verlengt.

Memorie van de Ministerraad

A.2.1. De Ministerraad begint met het onderzoek van de tweede prejudiciële vraag. Hij is van mening dat de categorieën van situaties waartussen een discriminatie wordt aangevoerd niet vergelijkbaar zijn. De wetgever heeft immers de procedure van onmiddellijke verschijning voorbehouden voor de eenvoudige strafzaken, die ernstig genoeg zijn zodat de uitvaardiging van een bevel tot aanhouding vereist is maar die geen gerechtelijk onderzoek vergen. De wetgever heeft duidelijk de categorie van personen vastgesteld op wie de procedure van onmiddellijke verschijning moet worden toegepast. Die is niet voldoende vergelijkbaar met de categorie van personen die van de toepassingsfeer van die wet worden uitgesloten. De Ministerraad verwijst naar het arrest nr. 30/92 om die ontstentenis van vergelijkbaarheid te staven. Hij besluit daaruit dat de bestaanbaarheid van de artikelen 21, §§ 1, 5 en 6, 22 en 26, § 3, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet moet worden onderzocht.

A.2.2. In ondergeschikte orde onderzoekt de Ministerraad de bestaanbaarheid met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, eventueel in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, van de voormelde bepalingen van de wet op de voorlopige hechtenis, in zoverre zij de verdachte niet toestaan te worden berecht binnen een termijn van 7 dagen te rekenen vanaf uitvaardiging van een bevel tot aanhouding.

A.2.3. De Ministerraad verwijst naar de rechtspraak van het Hof inzake gelijkheid. Hij herinnert eraan dat de wetgever, met de aanneming van de wet op de onmiddellijke verschijning, wilde dat het gerecht de dader van een misdrijf onmiddellijk kan straffen teneinde elke indruk van straffeloosheid te vermijden. Hij wilde de rechten van het slachtoffer vrijwaren en het fenomeen van « dubbel slachtofferschap » vermijden. Het ging tevens erom aan de burger te tonen dat minder zware en georganiseerde vormen van criminaliteit niet worden getolereerd.

A.2.4. De Ministerraad citeert het arrest nr. 32/95, waarin het Hof heeft aangenomen dat de wetgever middelen aanwendt die bestemd zijn om gerechtelijke procedures te verkorten, alsmede de arresten nrs. 60/96, 82/94, 22/95, 10/97 en 27/97, waarin het Hof de bedoelingen van de wetgever legitiem acht.

A.2.5. De Ministerraad vergelijkt de doelstellingen van de beide wetten en brengt die van de wet op de onmiddellijke verschijning in herinnering.

Het ging in de eerste plaats erom de misdrijven die, wegens de complexiteit of het ernstige karakter ervan, vergen dat het openbaar ministerie en de onderzoeksrechter een aantal handelingen stellen die tot hun wettelijke opdrachten behoren, niet aan het snelrecht te onderwerpen. Tevens ging het erom het stelsel van gemeen recht te handhaven voor de zaken waarin de korte termijnen die zijn vastgesteld in de procedure van onmiddellijke verschijning het niet mogelijk zouden hebben gemaakt dat een vonnis wordt gewezen met inachtneming van de beginselen waaraan moet worden voldaan. Het belang van een goede rechtsbedeling vereist dat bepaalde procedures niet worden onderworpen aan de wet op de onmiddellijke verschijning maar, wegens de complexiteit of het ernstige karakter ervan, tot het stelsel van gemeen recht blijven behoren.

A.2.6. De Ministerraad wijst op een tweede doelstelling van de wetgever die het behoud van de procedure betreffende de voorlopige hechtenis verantwoordt. Het gaat om de bescherming van de rechten van de verdediging. De procedure van onmiddellijke verschijning verkort immers aanzienlijk de tijd waarover de beklaagde beschikt om zijn verdediging uiteen te zetten. Het is dus raadzaam de procedurele waarborgen die een goede rechtsbedeling vereist te vrijwaren en te voldoen aan de vereisten van de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, waarbij dat laatste artikel geenszins vereist dat binnen een termijn van zeven dagen een vonnis wordt gewezen.

A.2.7. De Ministerraad onderzoekt vervolgens de objectiviteit en de relevantie van het criterium waardoor de twee categorieën van rechtzoekenden kunnen worden onderscheiden. Dat criterium berust op twee cumulatieve elementen : de drempel van de mogelijke straf alsmede de complexiteit van de zaak, enerzijds, en de bewijsvoering, anderzijds. Dat criterium staat in verband met doelstelling van de wetgever die erin bestaat de procedure van onmiddellijke verschijning te beperken tot de eenvoudige zaken die echter een hechtenis vereisen, zonder dat evenwel een onderzoek noodzakelijk is. Het berust bovendien op de vaststelling van feitelijke elementen door het openbare ministerie, die zowel kunnen worden nagetrokken door de onderzoeksrechter, die kan beslissen om geen bevel tot aanhouding uit te vaardigen met het oog op een onmiddellijke verschijning, als door de feitenrechter, die de zaak naar het parket kan verwijzen, indien hij van mening is dat ze te complex is om te worden behandeld in het kader van de procedure van onmiddellijke verschijning.

De Ministerraad verwijst naar het arrest nr. 3/97 om te besluiten tot de relevantie van het criterium van onderscheid.

A.2.8. Ten aanzien van de evenredigheid tussen de aangewende middelen en het beoogde doel zouden de betwiste bepalingen geenszins onevenredige lasten of buitensporige gevolgen voor één categorie van personen impliceren. De strafwetgever kan nieuwe procedures invoeren zonder dat de gemeenrechtelijke procedure daarom het gelijkheidsbeginsel schendt.

A.2.9. Wat betreft de aangevoerde schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet door artikel 16 van de wet betreffende de voorlopige hechtenis, wordt eerst betoogd dat de in beide procedures beoogde categorieën van personen niet vergelijkbaar zijn.

Mocht het Hof echter van mening zijn dat ze dat wel zijn, betoogt de Ministerraad dat het verschil in behandeling dat tussen hen wordt vastgesteld beantwoordt aan de voorwaarden die door het Hof zijn gesteld om te besluiten tot de niet-schending van het gelijkheidsbeginsel.

A.2.10. De Ministerraad verwijst, voor wat betreft de door de wetgever nagestreefde doelstelling, naar diegene die hiervoor zijn beschreven.

Hij betoogt dat hoewel de waarborgen ruimer zijn wat betreft het recht van toegang tot het dossier en de bijstand van een advocaat in de procedure van onmiddellijke verschijning, dat verschil kan worden verantwoord in de context van het snelrecht, namelijk de zeer korte termijnen binnen welke de zaak zal worden beslecht. De waarborgen die aldus worden toegekend aan de beklaagde in de procedure van onmiddellijke verschijning zijn het accessorium van die procedure.

A.2.11. De waarborgen die aan de slachtoffers worden geboden in het kader van de procedure van onmiddellijke verschijning alsmede de ontstentenis van beroep tegen het bevel tot aanhouding met het oog op onmiddellijke verschijning alsook de ontstentenis van de mogelijkheid om verzet aan te tekenen tegen het vonnis ten gronde, onderstrepen nogmaals het specifieke karakter van die procedure.

A.2.12. Ten aanzien van het bestaan van een objectief en relevant criterium van onderscheid, wordt eveneens verwezen naar de argumenten die reeds hiervoor zijn uiteengezet.

A.2.13. Wat ten slotte de evenredigheid tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel betreft, doet de Ministerraad gelden dat de handhaving van het stelsel van gemeen recht geenszins onevenredige lasten noch buitensporige gevolgen impliceert voor één categorie van personen.

Memorie van antwoord van de beklaagde

A.3.1. Het argument volgens hetwelk de wetgever de procedure van onmiddellijke verschijning zou hebben voorbehouden voor situaties van welbepaalde misdrijven met uitsluiting van alle andere, zodat de categorieën van personen tussen welke een discriminatie wordt aangevoerd niet voldoende vergelijkbaar zouden zijn, kan niet worden aangenomen. Volgens de beklaagde gaat het immers, zoals wordt aangetoond in de bewoordingen van de prejudiciële vraag, niet erom de beide verschillende situaties van misdrijven te vergelijken, maar gaat het erom twee identieke situaties van misdrijven waarop twee verschillende procedures kunnen worden toegepast, te vergelijken.

De rechten van de verdediging moeten hoe dan ook op dezelfde wijze worden gewaarborgd voor alle beklaagden. Zij mogen niet afhankelijk zijn van een procedure die soeverein, unilateraal en zonder hoger beroep wordt gekozen door het openbaar ministerie.

A.3.2. Ten aanzien van de schending van de beginselen van gelijkheid en niet-discriminatie, betoogt de beklaagde dat het argument dat is afgeleid uit de doelstelling van de wetgever zoals het wordt beschreven door de Ministerraad, het gevolg is van de verwarring die door laatstgenoemde in stand wordt gehouden in verband met de inhoud van de prejudiciële vraag. De toepassing van de wet betreffende de voorlopige hechtenis ontzegt de beklaagde het recht om te worden berecht binnen een termijn van zeven dagen en beperkt zijn rechten van verdediging, terwijl de wet betreffende de onmiddellijke verschijning zou kunnen worden toegepast.

A.3.3. Het door de Ministerraad in aanmerking genomen criterium van onderscheid zou enkel betrekking hebben op de toepassingsvoorwaarden van de wet van 28 maart 2000 en het zou geen verschil in behandeling kunnen verantwoorden zodra op een beklaagde, zelfs al voldoet hij aan die voorwaarden, de wet betreffende de voorlopige hechtenis zou kunnen worden toegepast.

De doelstelling van de wetgeving op de onmiddellijke verschijning zou, indien ze zo wordt samengevat dat ze erin bestaat een dubbel « slachtofferschap » en het gevoel van straffeloosheid van de daders te vermijden, geen geldig criterium van onderscheid kunnen vormen.

A.3.4. De beklaagde besluit tot de ontstentenis van een criterium van onderscheid tussen de vergeleken categorieën van personen zodat het verband van evenredigheid tussen de aangewende middelen en het nagestreefde doel alsmede de relevantie van het criterium van onderscheid niet moeten worden onderzocht.

A.3.5. Het verschil in behandeling, wat betreft de rechten van de verdediging, tussen de beide categorieën van personen kan evenmin worden verantwoord.

Memorie van antwoord van de Ministerraad

A.4.1. Hoewel de bedoeling van de wetgever erin bestond een parallellisme in het leven te roepen tussen de twee procedures die in de prejudiciële vragen met elkaar worden vergeleken, ging het, volgens de Ministerraad, niet erom een identiek stelsel in het leven te roepen.

A.4.2. De keuze tussen de ene of de andere procedure hangt niet af van de soevereine wil van het openbaar ministerie. De wettelijke voorwaarden die vereist zijn voor de toepassing van de procedure van onmiddellijke verschijning moeten vervuld zijn. De door het openbaar ministerie gemaakte keuze wordt vervolgens ter beoordeling voorgelegd aan de onderzoeksrechter. Het dossier dat wordt medegedeeld aan de feitenrechter kan nog worden teruggezonden naar het openbaar ministerie met het oog op bijkomend onderzoek.

A.4.3. De bijkomende waarborgen die zouden worden toegekend aan de beklaagde op wie de procedure van onmiddellijke verschijning wordt toegepast, zijn verantwoord door de korte termijnen die zijn vastgesteld in de procedure van onmiddellijke verschijning. Daarentegen kan niet worden afgeweken van de bestaande regels in de gemeenrechtelijke procedure. De termijnen die daarop van toepassing zijn, verzekeren voldoende de inachtneming van de fundamentele rechten van de beklaagde.

A.4.4. De Ministerraad voegt daaraan nog toe dat wat betreft het door de beklaagde gemaakte verwijt ten aanzien van de door het parket gemaakte keuze tussen de ene of de andere procedure, het niet aan het Arbitragehof staat zich over die kwestie uit te spreken.

- B -

B.1. Artikel 16 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis bepaalt :

« [...] »

§ 2. Tenzij de verdachte voortvluchtig is of zich verbergt, moet de onderzoeksrechter alvorens een bevel tot aanhouding te verlenen, de verdachte ondervragen over de hem ten laste gelegde feiten en zijn opmerkingen horen.

Hij moet de verdachte eveneens meedelen dat tegen hem een aanhoudingsbevel kan worden uitgevaardigd en hij moet hem in zijn opmerkingen ter zake horen.

Al deze gegevens worden vermeld in het proces-verbaal van verhoor.

§ 3. Het bevel tot aanhouding wordt dadelijk na de eerste ondervraging van de verdachte door de onderzoeksrechter verleend, tenzij de rechter onderzoeksmaatregelen treft om een gegeven van de ondervraging te controleren, terwijl de verdachte te zijner beschikking blijft.

§ 4. De onderzoeksrechter deelt de verdachte mede dat hij het recht heeft een advocaat te kiezen. Indien de verdachte geen advocaat gekozen heeft of kiest, verwittigt de rechter de stafhouder van de Orde of diens gemachtigde. Van die formaliteit wordt melding gemaakt in het proces-verbaal van verhoor.

[...] »

B.2. In de eerste prejudiciële vraag wordt het Hof verzocht zich uit te spreken over de bestaanbaarheid van die bepalingen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al of niet in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, in zoverre zij de verdachte niet het recht verlenen te worden bijgestaan door een advocaat en het strafdossier te raadplegen nog vóór het eerste verhoor door de onderzoeksrechter en ter gelegenheid van dat verhoor, terwijl, voor identieke feiten en wanneer het openbaar ministerie voor de zogeheten procedure van onmiddellijke verschijning kiest, artikel 20bis, § 1, tweede tot vierde lid, §§ 2 en 3, ingevoerd in de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis door de wet van 28 maart 2000 tot invoering van een

procedure van onmiddellijke verschijning in strafzaken, aan de beklaagde dergelijke waarborgen verleent.

B.3. Artikel 20*bis* van de wet betreffende de voorlopige hechtenis bepaalt :

« § 1. De procureur des Konings kan overeenkomstig artikel 216*quinquies* van het Wetboek van strafvordering een bevel tot aanhouding met het oog op onmiddellijke verschijning vorderen indien aan de volgende voorwaarden is voldaan :

1° het feit wordt gestraft met een correctionele hoofdgevangenisstraf van een jaar die overeenkomstig de wet van 4 oktober 1867 inzake de verzachtende omstandigheden tien jaar niet te boven gaat;

2° het gaat om een op heterdaad ontdekt misdrijf of de bezwaren aangevoerd binnen de maand volgend op het plegen van het misdrijf zijn toereikend om de zaak aan de rechter ten gronde voor te leggen.

De procureur des Konings deelt de beklaagde mee dat hij het recht heeft een advocaat te kiezen. Indien de beklaagde geen advocaat heeft gekozen of kiest, stelt de procureur des Konings de stafhouder van de Orde van advocaten of zijn gemachtigde daarvan onmiddellijk in kennis die zelf een advocaat aanstelt.

Ingeval de beklaagde aantoonbaar behoeftig te zijn, zendt de procureur des Konings het verzoek om juridische bijstand overeenkomstig artikel 184*bis* van het Wetboek van strafvordering onverwijld toe aan de vertegenwoordiger van het bureau voor juridische bijstand.

De beklaagde heeft het recht om voor de verschijning voor de onderzoeksrechter overleg te plegen met zijn advocaat.

§ 2. Het dossier wordt ter beschikking van de beklaagde en van zijn advocaat gesteld zodra het bevel tot aanhouding met het oog op onmiddellijke verschijning wordt gevorderd.

Het dossier kan ter beschikking worden gesteld in de vorm van eensluidend verklaarde afschriften.

§ 3. De onderzoeksrechter kan een bevel tot aanhouding met het oog op onmiddellijke verschijning uitvaardigen, dat overeenkomstig artikel 18, § 1, wordt betekend, na de persoon die voor hem is gebracht en, tenzij deze laatste weigert te worden bijgestaan, de opmerkingen van zijn advocaat te hebben gehoord.

De burgerlijke partijstelling in handen van de onderzoeksrechter is onontvankelijk vanaf het tijdstip dat de procureur des Konings een bevel tot aanhouding vordert met het oog op onmiddellijke verschijning en voor zover deze vordering niet wordt verworpen.

[...]

§ 5. Het bevel tot aanhouding met het oog op onmiddellijke verschijning is geldig tot de uitspraak van het vonnis op voorwaarde dat ze wordt gedaan binnen zeven dagen te rekenen van de beschikking.

Zo niet wordt de beklaagde onmiddellijk in vrijheid gesteld.

[...] »

B.4. De twee in de prejudiciële vraag vermelde categorieën van personen bevinden zich in een vergelijkbare situatie vermits zij, per definitie, voor identieke feiten worden vervolgd.

B.5.1. Wat betreft de procedure die van toepassing is krachtens de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, blijkt uit de parlementaire voorbereiding van die wet dat de door de wetgever nagestreefde doelstelling erin bestond « een samenhangende regeling [...] [te bieden] die tegelijkertijd rekening houdt met de fundamentele rechten van het individu en met de noden van de samenleving » (*Parl. St.*, Senaat, 1988-1989, nr. 658-2, pp. 4 en 6). De afwezigheid van de advocaat vóór en tijdens het verhoor van de verdachte door de onderzoeksrechter werd verantwoord door de in artikel 12 van de Grondwet opgelegde korte termijn, waarin een bevel tot aanhouding moet worden uitgevaardigd in geval van maatregel van vrijheidsberoving (*Parl. St.*, Senaat, 1988-1989, nr. 658-2, p. 6). Het voormelde artikel 12 stelt immers dat, behalve bij ontdekking op heterdaad, niemand kan worden aangehouden dan krachtens een met redenen omkleed bevel van de rechter, dat moet worden betekend bij de aanhouding of uiterlijk binnen vierentwintig uren. Tijdens de bespreking van het wetsontwerp is gebleken dat die termijn te kort was om een advocaat in te schakelen, die advocaat het dossier te laten onderzoeken, een behandeling op tegenspraak te houden en ten slotte de onderzoeksrechter een beslissing te laten nemen en een met redenen omkleed bevel tot aanhouding op te maken (*Parl. St.*, Senaat, 1988-1989, nr. 658-2, p. 24).

Tevens is opgemerkt dat de ontstentenis van een debat op tegenspraak voor de onderzoeksrechter gecompenseerd werd door het feit dat de wet aan de rechter de verplichting oplegt de verdachte mee te delen dat hij de bedoeling heeft hem aan te houden, waarbij laatstgenoemde dan de mogelijkheid heeft nieuwe elementen aan te brengen in verband met zijn persoonlijke en familiale toestand, enz. (*Parl. St.*, Senaat, 1988-1989, nr. 658-2, pp. 27-28 en 66).

B.5.2. Uit wat voorafgaat volgt dat de verantwoording van de maatregel redelijk blijkt ten aanzien van de door de wetgever nagestreefde doelstellingen. Hij houdt het evenwicht tussen de wil om het beginsel van het geheim en inquisitoriaal onderzoek te handhaven en de zorg om de rechten van de verdediging in acht te nemen.

B.5.3. Er dient verder te worden opgemerkt dat verscheidene bepalingen de bijstand van een advocaat tijdens de procedure garanderen. Artikel 21, § 1, bepaalt immers dat vóór het verstrijken van een termijn van vijf dagen vanaf het verlenen van een bevel tot aanhouding de raadkamer beslist of de voorlopige hechtenis gehandhaafd moet blijven. Die beslissing moet worden genomen op verslag van de onderzoeksrechter en na de procureur des Konings, de verdachte en zijn raadsman te hebben gehoord. Het vrij verkeer tussen de advocaat en zijn cliënt wordt toegestaan zodra het bevel tot aanhouding is verleend, vóór de eerste verschijning voor de raadkamer (*Parl. St.*, Senaat, 1988-1989, nr. 658-2, p. 11 alsmede pp. 77 e.v.).

B.6. De raadpleging van het strafdossier door de verdachte vóór het eerste verhoor door de onderzoeksrechter wordt niet toegestaan in de wet betreffende de voorlopige hechtenis. Artikel 21, § 3, van de wet garandeert echter die toegang tot het dossier aan de verdachte en zijn raadsman gedurende de laatste werkdag vóór de eerste verschijning voor de raadkamer. Tevens garandeert artikel 22 van de wet betreffende de voorlopige hechtenis de toegang tot het strafdossier gedurende de twee dagen die voorafgaan aan de verschijning voor de raadkamer, die, van maand tot maand, oordeelt over het handhaven van de hechtenis. Artikel 21, § 3, werd aangenomen teneinde zich te gedragen naar de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens betreffende artikel 5.4 van het Verdrag, en de inachtneming van de rechten van verdediging van de verdachte te waarborgen (*Parl. St.*, Senaat, 1988-1989, nr. 658-2, pp. 45 tot 47 alsmede pp. 90 e.v.).

B.7.1. Wat de procedure van onmiddellijke verschijning betreft, maken de in B.3 vermelde bepalingen van artikel 20bis van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis het de beklaagde mogelijk vóór de verschijning voor de onderzoeksrechter overleg te plegen met zijn advocaat. Zij bepalen dat het dossier ter beschikking moet worden gesteld van de beklaagde en van zijn advocaat zodra het bevel tot aanhouding met het oog op onmiddellijke verschijning wordt gevorderd.

B.7.2. De procedure van onmiddellijke verschijning kan enkel worden toegepast wanneer twee voorwaarden vervuld zijn : enerzijds, moet het feit worden « gestraft met een correctionele hoofdgevangenisstraf van een jaar die overeenkomstig de wet van 4 oktober 1867 inzake de verzachtende omstandigheden tien jaar niet te boven gaat »; anderzijds, moet het gaan om een op heterdaad ontdekt misdrijf of om bezwaren die binnen de maand volgend op het plegen van het misdrijf worden aangevoerd en die toereikend zijn om de zaak aan de rechter ten gronde voor te leggen. De wetgever heeft gewild dat de beklaagden die misdrijven plegen die aan die voorwaarden beantwoorden, snel zouden worden berecht en dat hun hechtenis niet langer dan zeven dagen zou duren.

Hij vermocht te oordelen dat, daartegenover, die beklaagden bijkomende waarborgen moesten genieten in verband met de bijstand van een advocaat en de raadpleging van het dossier.

B.7.3. Het feit dat die twee voorwaarden vervuld zijn impliceert niet dat automatisch de procedure van onmiddellijke verschijning wordt toegepast, wat tot gevolg heeft dat ten aanzien van de beide categorieën van beklaagden, die wegens identieke feiten worden vervolgd, twee verschillende procedures kunnen worden toegepast, die van de onmiddellijke verschijning of die van de gewone voorlopige hechtenis. De wetgever heeft aan het openbaar ministerie de zorg willen overlaten om « in het licht van de concrete omstandigheden, het passende gerechtelijke optreden te bepalen (gerechtelijk onderzoek, opsporingsonderzoek, onmiddellijke verschijning in hechtenis, oproeping bij proces-verbaal, seponering, minnelijke schikking, bemiddeling in strafzaken...) » (*Parl. St.*, Kamer, 1999-2000, nr. 0306/001-0307/001, p. 9, en nr. 0306/004, pp. 7 en 8).

De criteria die de toepassingsfeer bepalen van de procedure van onmiddellijke verschijning maken het weliswaar niet mogelijk richting te geven aan de keuze die het openbaar ministerie zal moeten maken, wanneer beide procedures kunnen worden toegepast. Uit de parlementaire voorbereiding van de wet tot invoering van een procedure van onmiddellijke verschijning blijkt echter dat het openbaar ministerie rekening moet houden met de bindende richtlijnen die door de Minister van Justitie zijn vastgelegd, na advies van het college van procureurs-generaal (*Parl. St.*, Kamer, 1999-2000, nr. 0306/004, p. 90).

B.7.4. In de veronderstelling dat de wet van dien aard is dat zij aanleiding kan geven tot een discriminatoire toepassing, zou het Hof niet bevoegd zijn om daar kennis van te nemen.

B.8. De eerste prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

B.9. Met de tweede prejudiciële vraag verzoekt de verwijzende rechter het Hof zich uit te spreken over de bestaanbaarheid, met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, al of niet in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, van de artikelen 21, § 1, § 5 en § 6, 22 en 26, § 3, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, in zoverre zij, door de termijnen die ze dwingend opleggen voor het oordelen over het handhaven van de lopende voorlopige hechtenis en over de verwijzing van de verdachte naar het vonnisgerecht, het de verdachte, in hechtenis, niet mogelijk maken te worden berecht binnen een maximumtermijn van zeven dagen vanaf het verlenen van het bevel tot aanhouding door de onderzoeksrechter, terwijl voor identieke feiten en wanneer het openbaar ministerie voor de zogeheten procedure van onmiddellijke verschijning kiest, het nieuwe artikel 216*quinquies*, § 3, van het Wetboek van Strafvordering, ingevoegd bij de wet van 28 maart 2000, de beklaagde wel een dergelijke waarborg biedt.

B.10. Met de invoering van een procedure van onmiddellijke verschijning heeft de wetgever « een onmiddellijke justitiële reactie op het strafbaar feit » mogelijk willen maken, teneinde te « voorkomen dat ten aanzien van de dader een indruk van straffeloosheid blijft bestaan (de meest geschikte rechtstreekse bestraffing en voorkoming van herhaling) » (*Parl. St.*, Kamer, 1999-2000, nr. 0306/001 - 0307/001, p. 6). Het beantwoordt aan een dergelijke doelstelling dat de berechting van de beklaagden, in de gevallen van ontdekking op heterdaad, aan een kortere termijn wordt onderworpen dan die van de gewone procedure. Uit een dergelijke maatregel zou niet kunnen worden afgeleid dat de beklaagden ten aanzien van wie, bij ontstentenis van ontdekking op heterdaad, de procedure van onmiddellijke verschijning niet kan worden toegepast, zouden worden gediscrimineerd.

B.11. De tweede prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

1. Artikel 16, §§ 2 tot 4, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, al of niet in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, doordat het de verdachte niet het recht verleent te worden bijgestaan door een advocaat en het strafdossier te raadplegen nog vóór het eerste verhoor door de onderzoeksrechter en ter gelegenheid van het aan het verlenen van het bevel tot aanhouding voorafgaande verhoor.

2. Artikel 21, §§ 1, 5 en 6, artikel 22, en artikel 26, § 3, van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis schenden de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, al of niet in samenhang gelezen met de artikelen 5 en 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens, doordat zij het de verdachte, in hechtenis, niet mogelijk maken te worden berecht binnen een maximumtermijn van zeven dagen vanaf het verlenen van het bevel tot aanhouding door de onderzoeksrechter.

Aldus uitgesproken in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof, op de openbare terechtzitting van 8 mei 2001.

De griffier,

De wnd. voorzitter,

L. Potoms

L. François